

Sosialyönümlü büdcə

Parlamentdə müzakirələr davam edir

Noyabrın 14-də parlamentin payız sessiyasında növbəti plenar iclası keçirilib. İclasda Azərbaycan Respublikasının Baş naziri Əli Əsədov və hökumət üzvləri iştirak ediblər.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova iclası açaraq ölkə Prezidenti tərəfindən Milli Məclisə daxil olmuş yeni qanun layihəsini gündəliyə daxil etməyi təklif edib.

Deputatlar iclasın yeni gündəliyini təsdiqlədikdən sonra "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin (birinci oxunuş) müzakirələri davam etdirilib.

Müzakirələrdə Milli Məclisin komitə sədrləri Sadiq Qurbanov, Zahid Oruc, Əhliman Əmiraslanov, Ziyafət Əsgərov, komissiya sədrləri Eldar İbrahimov, Eldar Quliyev, deputatlar Musa Qasımlı, Kamal Cəfərov, Hikmət Məmmədov, Səbinə Xasayeva, Elnur Allahverdiyev, Aqiyə Naxçıvanlı, Mahir Abbaszadə, Qüdrət Həsənquliyev, Vahid Əhmədov, Anar İsgəndərov, Əziz Ələkbərov, İqbal Məmmədov, Etibar Əliyev, Aydın Hüseynov, Vüqar İskəndərov, Mələhət İbrahimqızı, Emin Hacıyev, Aydın Mirzəzadə, Tahir Kərimli, Əminə Ağzadə, Jalə Əliyeva, Razi Nurullayev, Sabir Rüstəmxanlı çıxış ediblər.

Millət vəkilləri 2024-cü ilin dövlət büdcəsində Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin tam bərpasında böyük şücaətlər göstərmiş hərbi qulluqçularımızın təminatı, ordumuzun qüdrətinin artırılması, işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpa və Böyük qayıdışın reallaşdırılması məsələlərinə böyük diqqətin ayrılmasını, müdafiə və milli təhlükəsizlik xərclərinin, sosialyönümlü xərclərin, əsaslı xərclərin prioritetliyinin saxlanmasını təqdirlə qarşılayıblar.

Sosialyönümlü büdcə

Parlamentdə müzakirələr davam edir

Əvvəli 1-ci sah.

Onlar büdcə siyasətində iqtisadiyyatın, onun qeyri-neft sektoru, kənd təsərrüfatı kimi sahələrinin inkişafının dəstəklənməsi, əhalinin həssas qruplarının, xüsusən də şəhid ailələrinin və müharibə iştirakçılarının, hərbi qulluqçuların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi tədbirlərini yüksək qiymətləndiriblər. Müzakirələrin yekununda "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi birinci oxunuşda səsə qoyularaq qəbul edilib.

Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovanın təklifi ilə gündəliyin növbəti iki məsələsinin - "Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" və "İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" qanun layihələrinin təqdimatları və müzakirələri birlikdə aparılıb, səsvermə isə ayrı-ayrılıqda keçirilib.

"Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verən Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında müasir Azərbaycan dövləti öz tarixinin ən şərəfli, ən qüdrətli dövrünü yaşayır. İndi ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz tam təmin edilib.

Musa Quliyev bildirib ki, müzakirəyə təqdim olunan 2024-cü il üzrə Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi haqqında qanun layihəsi ölkə rəhbərinin sosial ədalət və sosial rifah prinsiplərinə xidmət edən ali niyyəti rəhbər tutularaq tərtib edilmişdir. O qeyd edib ki, fondun 2024-cü il üçün gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 6 milyard 919,9 milyon manat proqnozlaşdırılıb. Bu, cari ilin büdcəsinə nisbətən 651,9 milyon manat və ya 10,4 faiz çoxdur.

Fondun gəlirlərinin strukturuna diqqət çəkən Musa Quliyev deyib ki, onun gəlirlərinin 5 mlrd. 288,1 milyon manatının, yaxud 76,4 faizinin məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə daxilolmalar hesabına formalaşması nəzərdə tutulur. Orta aylıq əməkhaqqının cari ilin sonuna 930 manat təşkil edəcəyinin proqnozlaşdırıldığını deyən komitə sədri bunun da gələn ildə pensiyaların orta hesabla 11 faiz artırılmasını təmin etməyə imkan yaradacağını vurğulayıb.

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun xərclərindən danışan Musa Quliyev ümumi xərclərin 6,6 faizinin və ya 6 milyard 681 milyon 580 min manatının əhaliyə ödənişlər təşkil edəcəyini diqqətə çatdırıb. Komitə sədri bildirib ki, əhaliyə ödənişlərin 2024-cü il üçün nəzərdə tutulmuş proqnozu 2023-cü ilin təsdiqlənmiş proqnozundan 604 milyon manat, yaxud 10 faiz çoxdur. Əmək pensiyalarının orta aylıq məbləğinin 2023-cü ildə 436 manat təşkil edəcəyi gözlənilir, 2024-cü ildə isə 483 manat olacağı proqnozlaşdırılır.

"İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verən komitə sədri diqqətə çatdırıb ki, 2024-cü ildə fondun gəlirləri və xərcləri bərabər olmaqla 238 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da cari ildən 20,3 milyon manat, yaxud 9,3 faiz çoxdur. Bildirilib ki, İşsizlikdən Sığorta Fondunun gəlirlərinin 179,98 milyon manatı, yaxud 75,6 faizi işsizlikdən sığorta haqları üzrə yığının, 57,95 milyon manatı, yaxud 24,4 faizi isə cari ilin sonuna qədər istifadə olunmamış vəsait hesabına formalaşacaq və bu yığının 74,8 faizi qeyri-büdcə sektorunun payına düşür.

Fondun xərc istiqamətlərindən söz açan Musa Quliyev vurğulayıb ki, İşsizlikdən Sığorta Fondunun

2024-cü il üçün nəzərdə tutulmuş büdcə layihəsi sığorta olunanların itirilmiş əməkhaqlarının kompensasiya edilməsi, özünüməşğulluq, peşə hazırlığı və peşəyönümlü tədbirlərin keçirilməsi, ictimai-sosial işlərin və digər xidmətlərin maliyyələşməsi üçün optimal əsaslar yarada biləcək.

Komitə sədri Tahir Mirkişili təqdim olunan qanun layihələri ilə bağlı rəhbərlik etdiyi İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin rəyini bildirib.

2024-cü ildə dövlət büdcəsindən fondun maliyyə tarazlığı üçün 1 milyard 392 milyon manat vəsait köçürüləcəkdir ki, bu da 2023-cü il üzrə təsdiqlənmiş transfert məbləğindən 75,8 milyon manat az deməkdir. Transfert məbləğinin azalmasını fondun gəlirlərinin artması ilə bağlayan komitə sədri bildirib ki, fondun ilin sonuna istifadə olunmamış vəsaitlərinin investisiya fəaliyyətinə yönəldilməsi də növbəti illərdə onun gəlirlərinin diversifikasiyasına yeni imkanlar yaradacaq.

İclasda əmək və əhalinin sosial müdafiəsi nazirinin müavini Anar Kərimov çıxış edərək, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinin və sosial rifahının yaxşılaşdırılmasının dövlət başçısı tərəfindən həyata keçirilən siyasətin əsas prioritetləri olduğunu deyib. O, diqqətə çatdırıb ki, Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il üçün gəlirləri 6 milyard 920 milyon manat nəzərdə tutulur. Bu, 2023-cü ilin proqnoz gəlirlərindən 10 faiz çoxdur. Gəlirlərin 76 faizinin məcburi dövlət sosial sığorta daxilolmaları üzrə formalaşacağı proqnozlaşdırılır. Büdcədən maliyyələşən təşkilatlar üzrə daxilolmalar 1,9 milyard manat, qeyri-büdcə təşkilatları üzrə isə 3 milyard 387 milyon manat nəzərdə tutulub. Fondun büdcəsinin balanslaşdırılması məqsədilə dövlət büdcəsinin öhdəliklərinin maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait 1 milyard 392 milyon manat proqnozlaşdırılır.

Bildirilib ki, növbəti ildə fondun xərcləri 6 milyard 920 milyon manat proqnozlaşdırılır və bu, cari ilə nisbətən 10 faiz çoxdur. Xərclərin 97 faizi əhaliyə ödənişlərin payına düşür. Bu məbləğin 6 milyard yarım əmək pensiyaları, 182 milyon manatı müavinət xərclərindən ibarət olacaq. Əmək pensiyalarının maliyyələşdirilməsi üçün ayrılan vəsait 593 milyon manat və ya 10 faiz artımla nəzərdə tutulub.

Sonra nazir müavini İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il üçün büdcə layihəsi barədə məlumat verib. O, fondun gəlirləri və xərclərinin bərabər olmaqla 238 milyon manat nəzərdə tutulduğunu, bunun cari ilə müqayisədə 20 milyon manat və ya 9 faiz çox olduğunu söyləyib. Bildirilib ki, sığorta haqları üzrə yığının 75 faizi qeyri-büdcə sektorunun payına düşəcək. Xərclərin 31 faizi özünüməşğulluq tədbirlərinin, 19 faizi sosial sahədə xidmətlərin müştərək maliyyələşməsinə, 15 faizi peşə hazırlığı xərclərinin maliyyələşməsinə yönəldiləcək.

Müzakirələrdən sonra "Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi və "İşsizlikdən Sığorta Fondunun 2024-cü il büdcəsi haqqında" qanun layihəsi ayrı-ayrılıqda səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili gündəliyin 4-cü məsələsi olan "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il üçün yaşayış minimumu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verib. O, bildirib ki, 2024-cü il üçün yaşayış minimumu ölkə üzrə 246 manatdan 270 manata, əmək

qabiliyyətli əhali üçün 261 manatdan 287 manata, pensiyaçılar üçün 199 manatdan 222 manata, uşaqlar üçün isə 220 manatdan 235 manata qədər artırılır.

Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyevin rəhbərlik etdiyi komitənin layihə barədə müsbət rəyi dinlənildikdən sonra sənəd səsə qoyularaq birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sonra Musa Quliyev "Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il üçün ehtiyac meyarının həddi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verib. Bildirib ki, gələn il üçün ehtiyac meyarının həddi 24 manat artırılaraq 270 manat nəzərdə tutulur.

Layihə barədə Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili rəhbərlik etdiyi komitənin müsbət rəyini bildirdikdən sonra sənəd birinci oxunuşda qəbul olunub.

İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi (birinci oxunuş) barədə məlumat verib.

Diqqətə çatdırıb ki, ölkə Prezidenti tərəfindən təqdim edilmiş qanun layihəsində sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması və sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviqi, sosial xarakterli güzəştlər vasitəsilə əhalinin vergi yükünün azaldılması, vergi nəzarəti mexanizminin təkmilləşdirilməsi, vergitutma bazasının genişləndirilməsi, vergi inzibətçiliyi tədbirlərinin təkmilləşdirilməsi istiqamətləri üzrə dəyişiklikləri ehtiva edən müddəalar öz əksini tapıb. Dəyişikliklər maliyyə, kənd təsərrüfatı, turizm, nəqliyyat və digər sektorları əhatə edir.

Qeyd edilib ki, Vergi Məcəlləsinə 71 əsas maddə və 201 altmaddə üzrə dəyişiklik edilməsi nəzərdə tutulub. Təklif olunan dəyişikliklər nəticəsində dövlət büdcəsinə 121,5 milyon manat gəlir, 79,5 milyon manat itki, ümumilikdə isə 42 milyon manat büdcə daxilolmaları gözlənilir.

Tahir Mirkişili bildirib ki, maliyyə sektoru və kapital bazarları üzrə dəyişikliklərlə bağlı təklif olunan güzəştlərdə kredit təşkilatlarının ödənilməyən borcları müqabilində balansa götürdüyü girov əmlaklarının və torpaq vergilərinin 2 il müddətinə azad edilməsi, ləğv etmə prosesində olan bankların vergi yükünün tənzimlənməsi üçün vergitutma məqsədləri baxımından ehtiyatların yaradılması, dividendlər üzrə ödəmə mənbəyinin vergi dərəcələrinin 10 faizdən 5 faizə endirilməsi, dövlət hakimiyyəti orqanlarının, habelə büdcə təşkilatlarının, yerli özünüidarəetmə orqanlarının, publik hüquqi şəxslərin dividend gəlirlərinin isə əksinə, vergi azadolmasının ləğv olunması və onların 5 faiz vergiyə cəlb olunması, İcbari Sığorta Bürosunun gəlirlərinin mənfəət vergisindən azad edilməsi nəzərdə tutulub.

Səhiyyə sahəsi üzrə dəyişikliklərdə 2024-cü ildə müddəti bitən İcbari Tibbi Sığorta Fondunun vəsaiti hesabına maliyyələşən tibbi xidmətlər üzrə vergi güzəştlərinin vaxtının daha 3 il müddətinə uzadılması, bu güzəştin təsdiq edilən siyahı üzrə ictimai və sosial məqsədlər üçün yaradılmış fondların (Heydər Əliyev Fondu, Qarabağ Dirçəliş Fondu, "Yaşat" Fondu) vəsaitləri hesabına tibbi xidmətlərin göstərilməsinə şamil edilməsi, tədris bazası kimi fəaliyyət göstərən tibb müəssisələrində tibbi xidmətlərin göstərilməsinin 2024-cü il yanvarın 1-dən etibarən 3 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi təklif olunur.

Kənd təsərrüfatı sektorunda 2024-cü ildə vaxtı bitən bütün ver-

gi güzəştlərinin vaxtının daha 3 il müddətinə uzadılması, turizm sahəsində regional turizmin inkişaf etdirilməsi və turizm subyektlərinin sabit vergi xərclərinin optimallaşdırılması məqsədilə onların əmlak vergisinin 3 il müddətinə 75 faizədək azaldılması, nəqliyyat sektorunda yükdaşıma üzrə sadələşmiş vergi rejiminin ləğvi, gəlir və mənfəət vergisinə keçid, nəqliyyat sektorunda biznesin əlavə dəyər vergisinin əvəzlənmə imkanlarının yaradılması, yükdaşıma sahəsində biznesə sünü xərclərin ötürülməsinin qarşısının alınması ilə bağlı dəyişikliklər nəzərdə tutulub.

Biznesin yükünün optimallaşdırılması üzrə nümayəndəlik, mənzil və yemək xərclərinin norma daxilində gəlirdən çıxılan xərclərə aid edilməsi ilə vergi yükünün optimallaşdırılması, vergi ödəyicisinin hesabat ilinin mənfəətinin elm, təhsil, səhiyyə, idman və mədəniyyət sahələrində fəaliyyət göstərən müəssisə, idarə və təşkilatlara, ictimai və sosial məqsədlər üçün yaradılmış fondlara köçürülən və vergidən azad olunan hissəsinin 10 faizdən 15 faizədək qaldırılması, mikro sahibkarlıq subyekti olan fiziki şəxslərin ödədiyi sosial sığorta haqlarının vergi yolu ilə subsidiyalaşdırılması, ödənilmiş sosial sığorta haqları məbləğinin 25 faizinin gəlir vergisi və sadələşdirilmiş vergidən çıxılması, vergi borcu olan subyektlərin borc öhdəliklərinə möhlətin verilməsi üçün meyarların hazırlanması ilə bağlı dəyişikliklər də sənəddə öz əksini tapıb.

Sosial dəstək mexanizmləri üzrə dəyişikliklərdə fiziki şəxslərin hər bir bankda milli valyutada olan əmanətlər üzrə hesablanan aylıq faiz gəlirlərinin 200 manatadək olan hissəsinin gəlir vergisindən tam azad edilməsi, fiziki şəxslərin hər bir bankda milli valyutada olan depoziti 18 ay və daha çox müddətə yerləşdirildikdə, depozitin məbləği 18 aydan tez olmayaraq ödənildikdə hesablanan faiz gəlirlərinin tam hissəsinin 3 il müddətinə gəlir vergisindən azad edilməsi, təhsil haqlarının ödənilməsi üçün maddi yardımın, birdəfəlik müavinətin dəyərinin gəlir vergisindən azad olunan hissəsinin 1000 manatdan 2500 manatadək qaldırılması, fiziki şəxslər olan istehlakçılar tərəfindən ödənilmiş əlavə dəyər vergisinin qaytarılmasına görə əldə olunan gəlirlərin gəlir vergisindən azad edilməsi təklif olunur.

Qanun layihəsi birinci oxunuşda səsə qoyularaq qəbul edilib.

Gündəliyin 7-ci məsələsi olan Mülki Məcəllədə dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi (birinci oxunuş) ilə bağlı Milli Məclis Sədri birinci müavini, parlamentin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli məlumat verib. Layihənin mahiyyəti ilə bağlı Əli Hüseynli bildirib ki, sənəddə məhdud məsuliyyətli və ya səhmdar cəmiyyətlərinə qarşı pul tələbinə malik olan şəxslərin pul tələblərini əvəzləşdir-məklə nizamnamə kapitalına maya qoyması və ya əlavə buraxılmış səhmləri əldə etməsi, maliyyə bazarlarında nəzarət edilən subyektlərə münasibətdə isə bu prosesin maliyyə bazarlarını tənzimləyən qanunlarda mühüm iştirak payının əldə olunmasına dair tələblər nəzərə alınmaqla həyata keçirilməsi ilə bağlı müddəalar nəzərdə tutulub.

Layihə barədə Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişili rəhbərlik etdiyi komitənin müsbət rəyini bildirdikdən sonra sənəd birinci oxunuşda qəbul olunub.

İclasda yekun vuran Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, gündəliyə daxil olan məsələlərin müzakirəsi noyabrın 15-də davam etdiriləcək.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"